

Rapportage
Monitoring nestpredatie 2022
weidevogelgebied Niezijl/Noordhorn

Bauke Brouwer

Datum: 07-11-2022

Collectief Groningen West

1. INLEIDING

De afgelopen jaren blijft het broed resultaat van weidevogels in diverse gebieden in Groningen achter. Er bestaat bij Collectief Groningen West de indruk dat er een toename is van de predatie van weidevogelnesten, en dan met name door steenmarters.

Collectief Groningen West wil graag meer duidelijkheid over de soorten predatoren die een rol spelen bij de predatie van weidevogelnesten in de door het collectief beheerde weidevogelkerngebieden.

Doel

Doel van het onderzoek is om in beeld te brengen welk nestverlies is, en in geval van predatie, welke soorten daarbij een rol spelen.

In deze rapportage wordt in hoofdstuk 2 de onderzoeksgebieden kort beschreven. In hoofdstuk 3 is de gebruikte onderzoeksmethode vastgelegd. De resultaten van het onderzoek met cameravallen worden in hoofdstuk 4 beschreven. In hoofdstuk 5 vindt de discussie van de resultaten plaats, waarna in hoofdstuk 6 conclusies worden gegeven.

2. HET ONDERZOEKSGBIED

In de driehoek Gaarkeuken, Noordhorn en Niezjl ligt tussen het Hoerediep, Niezjlsterdiep en het Van Starckenborgkanaal het weidevogelcluster Niezjl/Noordhorn. Door het gebied loopt het spoor van het traject Groningen-Leeuwarden.

Het gebied kenmerkt zich als waterrijk, met laag gelegen land.

Van oudsher is het een rijk weidevogelgebied waar nog steeds zijn met flinke aantallen weidevogels te vinden. Zo zijn er in het jaar 2022 in het gebied 39 Grutto broedparen geteld. Helaas bleef het broedresultaat achter, in 2022 is een BTS- grutto van 56% geteld wat onder de norm van 65% ligt.

In het gebied zit 230 Ha in “zwaar” weidevogelbeheer waaronder plas dras en kruidenrijkgrasland. Ondanks het mooie mozaïek aan het beheer in het gebied daalt het BMP

Figuur 2.1 ligging van het onderzoeksgebied binnen de provincie Groningen

3. WERKWIJZE

In het onderzoeksgebied zijn vanaf medio april cameravallen geplaatst bij nesten van weidevogels. Dit veldwerk werd uitgevoerd door de lokale terreinbeheerders, die nesten lokaliseerden, cameravallen bij de nesten plaatsten en controleerden. Er is gewerkt met cameravallen van het merk Reconyx HS2. Deze cameravallen hebben een triggertijd van 0,2 seconde zodat ook snel bewegende dieren worden vastgelegd, en een relatief goede beeldkwaliteit. Groot voordeel van de Reconyx cameravallen is daarnaast dat de batterijen lang mee gaan en in deze studie niet tussentijds verwisseld hoeven te worden.

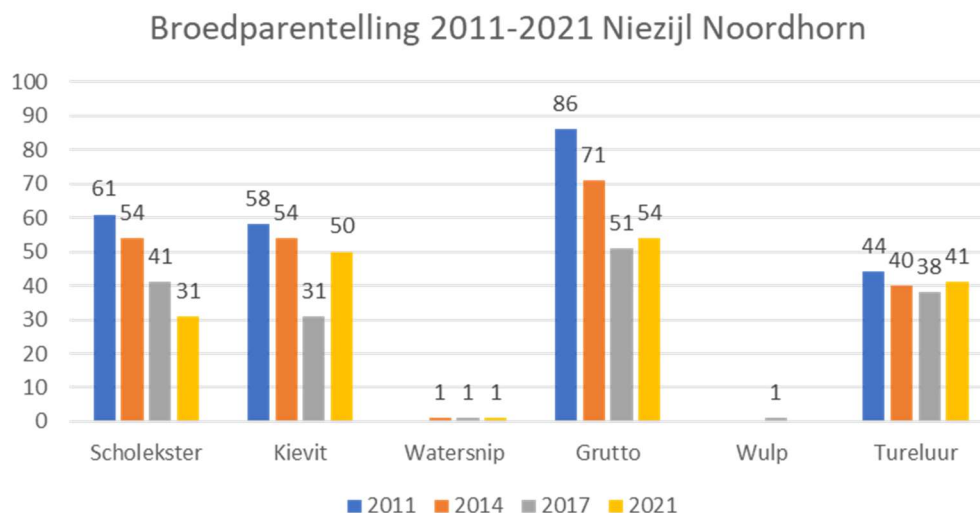
De veldmedewerkers hebben van de cameravallen en nesten bijgehouden op formulieren of in Whats-app groepen. Daar werd genoteerd wanneer welke camera waar heeft gestaan (GPS coördinaten), bij welk nest van welke soort weidevogel, of de camera goed functioneerde, wanneer het nest is bezocht, wanneer het nest volgens de veldmedewerker is gepredeerd en of er predatieresten zijn aangetroffen. Daarnaast hebben de veldmedewerkers een foto gemaakt met ID-nummer van het nest en de camera-opstelling.

De beelden zijn vervolgens bekeken door medewerkers van Collectief Groningen West. Door hen zijn van elk gevolgde nest de soorten, de datum van plaatsen en verwijderen nestresultaat, moment van uitkomst of verlies, en indien van toepassing de predator of verliesoorzaak ingevoerd. Zo is een dataset opgebouwd van nesten met het broedresultaat, en in geval van predatie, datum, tijd, locatie, soort, en ook bezoeken van eventuele aaseters, indien die na de predatie het nest bezoeken. Zie bijlage 1 voor het Protocol monitoring weidevogelnesten met cameravallen.

4. RESULTATEN

4.1 Broedvogels

In het gebied zijn in het jaar 2022, 39 broedparen grutto's geteld. De BTS van de grutto's in 2022 was in het gebied 56%. Vanaf 2011 zijn er in het gebied BMP tellingen geweest. De resultaten staan in onderstaande grafiek.

Tabel 4.0 BMP tellingen Niezijl/Noordhorn

4.2 Cameravallen

In totaal werden in 30 nesten gevolgd.

Tabel 4.1 Broedresultaat van de met cameravallen gevolgde nesten in 2022.

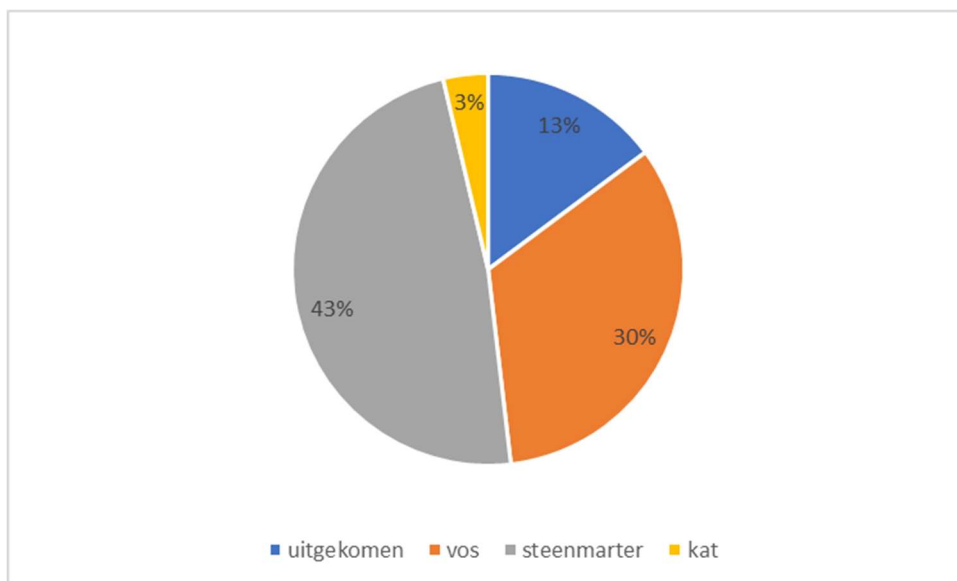
broedvogel	gevolgd	uitgekomen	gepredeerd	verlaten	totaal verlies	Uitkomst-percentage
Totaal	30	4	26	0	26	13
grutto	7	2	5		5	28
kievit	17	2	15		15	11
scholekster	3	0	3		3	0
tureluur	3	0	3		3	0

Aan de hand van de cameravalbeelden was het in veel gevallen mogelijk om de soort predator te identificeren. In kaart 4.1 en tabel 4.2 worden per soort broedvogel de soorten nestpredatoren en de bijbehorende aantallen gepredeerde nesten weergegeven die door middel van de cameravallen zijn vastgesteld.

Figuur 4.1 Locaties van de met cameravallen gevolgde nesten en nestresultaat

Figuur 4.2 Resultaat van de met cameravallen gevolgde nesten.

Tabel 4.2 Aantallen gepredeerde nesten en soorten predatoren bij de met cameravallen gevolgde nesten in onderzoeksgebied Niezijl

broedvogel	Totaal aantal gepredeerd	steenmarter	vos	Kat	onbekend
totaal	26	13	9	1	3
grutto	5	0	2	1	1
kievit	15	8	5		2
scholekster	3	3			
tureluur	3	1	2		

In de samenvattende tabel 4.3 wordt aangegeven hoeveel nesten er zijn gevolgd, wat het uitkomstpercentage was, en wat het aandeel steenmarters hadden in de predatie was.

Tabel 4.3. Samenvatting van de resultaten ten aanzien van nestoverleving en steenmarterpredatie. Gegeven is uitkomstpercentage, verlies door steenmarter en vos (% van gevolgde nesten), aandeel van steenmarter en vos in de gepredeerde nesten (% van gepredeerde nesten), en het aantal gevolgde nesten.

onderzoeksgebied	aandeel steenmarter (%)	Aandeel vos (%)	uitkomstpercentage	aantal gevolgde nesten
Niezijl/Noordhorn	43	30	13	30

5. DISCUSSIE

In deze discussie wordt het verloop van het onderzoek en de invloed daarvan op de resultaten van de nestmonitoring besproken. Verder wordt ingegaan op de gevolgen van predatie op het nestsucces.

Kwaliteit van de gegevens

In totaal zijn in het gebied 30 nesten gevolgd. De meeste nesten zijn in het oostelijke deel gevolgd, omdat daar de grootste concentratie vogels zitten, maar ook omdat daar de predatiedruk het hoogst is waardoor de camera's weer snel opnieuw ingezet konden worden.

Gevolgen nestpredatie op nestoverleving

Voor instandhouding van de populatie van weidevogels geldt als vuistregel dat minimaal een uitkomstpercentage van legfels van 50 a 60 % nodig is (Beintema et al., 1995 en MacDonald & Bolton, 2008). Voor deze vuistregels geldt dat de kuikenoverleving daarna op minimaal 25% moet liggen (MacDonald & Bolton, 2008). De kuikenoverleving voor grutto ligt in Nederland echter veel lager op circa 7 - 14% (Schekkerman, 2009). Bij een dergelijk lage kuikenoverleving dient het uitkomstpercentage dan ook beduidend hoger op minimaal circa 70% te liggen.

Het uitkomstpercentage bij de met cameravallen gevolgde nesten was met 13 % veel te laag voor de instandhouding van de populatie.

Seizoensverloop

Gedurende het gehele seizoen heeft de predatie plaatsgevonden. Waarbij opvallend is dat in het begin van het seizoen bij 7 nesten tegen de tijd van het uitkomen van de eieren zijn gepredeerd. De nesten waren rond de 25/26^e dag na de plaatsing van de camera gepredeerd. Verklaring is dat zowel de vos als de steenmarter de jongen kan horen uitkomen en daarmee het nest kan lokaliseren.

6. CONCLUSIES

Uit het onderzoek naar nestpredatie bij weidevogels in het gebied Niezijl/Noordhorn is het volgende te concluderen:

In de onderzoeksgebied blijkt dat zowel de steenmarter als de vos **wel** een bepalende rol spelen in de nestverliezen.

Het uitkomstpercentage bij de met cameravallen gevolgde nesten was 13 %.

Op basis van de camerabeelden was vast te stellen dat de steenmarter met 43% en de vos met 30% volledig verantwoordelijk waren voor de predatie in het gebied.

Om het broedsucces te verbeteren bevelen we aan zowel de vos als de steenmarter in het gebied te beheren.

De vos mag op basis van de landelijke vrijstellingslijst jaarrond bejaagd worden. Voor het gebied Niezijl Noordhorn geldt dat de spoorlijn een onbetreedbare zone in het gebied is met veel struweel waar de vos zich overdag kan verschuilen. Hierdoor biedt de landelijke vrijstelling onvoldoende mogelijkheden om de vos te beheren. Nachtelijk afschot is een noodzakelijke aanvulling.

Bijlage 1

PROTOCOL MONITORING WEIDEVOGELNESTEN MET CAMERAVALLEN

Versie: 2020-03-23

Benodigdheden

1. cameraval type Reconyx HyperFire2 met bijbehorende SD kaart (Sandisk, Lexar of Kingston 16-32-64 Gb)
2. prikstandaard incl. bevestigingsknop en duivenpinnen (om vliegende predatoren te weren)
3. Veiligheidsbril
4. Mapje met nummercodering
5. Formulier 'cameramonitoring weidevogelnesten'
6. Potlood of watervaste pen
7. GPS of smartphone met Whatsapp en Google Maps

Algemene opmerkingen

Werkzaamheden

1. Maak voor de administratie gebruik van het formulier 'cameramonitoring weidevogelnesten' of registreer digitaal in een daarvoor bestemde Whatsapp groep.
2. Kies als locatie bij voorkeur een perceel dat enigszins uit het zicht ligt en waar weinig mensen in de omgeving komen. Dit om de kans op vandalisme en diefstal te beperken.
3. Verspreid voor onderzoek naar predatie de camera's goed over het onderzoeksgebied. Dit om te voorkomen dat een en dezelfde individuele predator telkens wordt vastgelegd. Alleen op deze wijze is er sprake van een representatieve steekproef en krijgt men inzicht in de rol van predatoren bij nestpredatie binnen een gebied.
4. De voorkeur gaat uit naar de monitoring van nesten van grutto, Kievit, scholekster, tureluur of wulp, maar bij gebrek aan nesten van deze soorten zijn nesten van andere groundbroedende weidevogels ook geschikt.
5. Plaats een camera alleen bij nesten waar het nest compleet is of al wordt bebroed. Bij een incompleet nest is er kans op verlaten van het nest ten gevolge van de aanwezigheid van de cameraval. Hoe minder eieren in het nest en hoe korter de vegetatie, hoe groter de kans op verlaten. Controleer bij twijfel op afstand met een telescoop of de vogel wel bij het nest terug keert. Als dit binnen een uur niet het geval is wordt de cameraval verwijderd om mislukken van het broedsel te voorkomen. Bij koude weersomstandigheden is het af te raden om cameravallen te plaatsen. Dit geldt met name bij de combinatie van lage temperaturen en harde wind.
6. Beperk de verstoring van het nest zo veel mogelijk. Trap zo min mogelijk vegetatie plat en gebruik geen vaste paden naar het nest. Draag kunststof laarzen om het geurspoor te beperken. Leg geen voorwerpen, zoals nummerbordjes op de grond naast het nest.
7. Ga niet vaker dan 1x per week een nest controleren en kom niet dicht bij een nest dan strikt noodzakelijk. Zodra zichtbaar is dat een nest nog bebroed is, wordt het nest niet dicht benaderd.

Procedure plaatsen cameraval

1. Kies een geschikte locatie om de cameraval te plaatsen, d.w.z. een locatie waarbij de lens van de cameraval richting het noorden staat. Dit in verband met tegenlicht van de zon bij plaatsing in een andere richting.
2. De cameraval moet op ongeveer 3 meter van het nest worden geplaatst. Plaats de camera in ieder geval niet dichterbij dan 2 meter van het nest i.v.m. kans op verstoring van de broedende vogel. De cameraval mag niet verder dan 3 m van het nest staan, omdat de kans dat de bewegingssensor kleinere predatoren niet meer registreert dan te groot wordt.
3. Zorg dat er geen grassprietten in de eerste meter voor de lens van de camera staan, omdat de camera anders voortdurend wordt getriggerd of grassprietten in beeld staan. Houd daarbij ook rekening met het verder omhoog schieten van het gras tijdens de broedperiode.
4. Bevestig de camera met de draaiknop op de prikstandaard, zodanig dat de cameraval onder de duivenpinnen wordt gemonteerd.
5. Duw de prikstandaard met een hele lichte hoek circa 25 cm de grond in, zodat de prikstandaard voldoende stabiel staat. De cameraleens moet gericht zijn op het nest.
6. Zet de camera aan. Deze start dan op, controleert de kaart en noteer het kaartnummer.
7. Doe de cameraval dicht. Controleer door je hand heen en weer te bewegen nabij het nest of de cameraval wordt getriggerd. Dit kun je zien aan het rood oplichten van een lampje aan de voorzijde van de cameraval. Corrigeer de hellingshoek of richting van de cameraval desgewenst
8. Maak een foto van het nest met het cameranummer in beeld.
Leg daarbij niets op de grond naast het nest, ter voorkoming van sporen.
9. Noteer de vogelsoort, het aantal eieren in het nest en indien bekend het aantal dagen dat een nest oud is in de boerenlandvogelmonitor bij de juiste eigenaar (invoer individuele nesten met locatie).
10. Rapporteer de nestgegevens op het formulier 'cameramonitoring weidevogelnesten' of gebruik de daarvoor bestemde Whatsapp groep. Plaats in de Whatsapp.

Procedure verwijderen cameraval of uitlezen SD kaart

1. Open de cameraval
2. Controleer of de cameraval nog functioneert. Druk dan "OK". De camera staat niet meer op scherp.
3. Zet de cameraval op 'off'. **DIT IS BELANGRIJK OM BESCHADIGING VAN DE SD KAART TE VOORKOMEN.**
4. Bij voldoende ruimte op de SD kaart en voldoende batterijspanning kan de camera direct worden verplaatst naar een volgend nest
5. Verwijder desgewenst de SD kaart (mag alleen als de camera op 'off' staat) door hem zachtjes in te duwen, hij schiet dan vanzelf een stukje uit de sleuf. Vervolgens kun je hem er verder uithalen. Plaats deze in SD kaart houder.
6. **BEWAAR DE BEELDEN VAN DE CAMERAVALLLEN ALTIJD. MAAK EEN KOPIE OP EEN HARDE SCHIJF EN IN DE CLOUD, ALVORENS DE SD KAART LEEG TE MAKEN**
7. Check de batterijstatus en plaats desgewenst een nieuwe lege SD kaart voor een volgende nestlocatie.
8. Controleer het nest en de omgeving van het nest op predatieresten en sporen.
9. Rapporteer het resultaat van het nest (uitgekomen, verlaten, gepreedeerd, indien bekend soort predator)